

Inhoud

1

Aan de slag

1.1.	Acht stappen, van grijs naar groen	9
1.2.	Groene matrix	9
1.3.	Doelgroepen op school	10
1.3.1.	MOS-werkgroep of groene werkgroep	12
1.3.2.	Leerlingen en leerkrachten	13
1.3.3.	Directie	13
1.3.4.	Onderhouds- en technisch personeel	14
1.4.	Externe partners	14
1.5.	Eindtermen	16
1.6.	Tso, bso en kso	16
1.7.	MOS, een grote hulp	18
1.8.	Door de bomen het bos zien met de MOS-wegwijzer	18

2

Ontgroening

2.1.	Groen en mens	22
2.1.1.	Groen is mooi	22
2.1.2.	Vitamine G	22
2.1.3.	Groen maakt slim	24
2.1.4.	Mitsen en maren	25
2.2.	Groen en natuur	27
2.2.1.	Biodiversiteit in een notendop	27
2.2.2.	Is biodiversiteit belangrijk?	31
2.2.3.	Kansen en bedreigingen voor biodiversiteit	32
2.2.4.	Biodiversiteit in het beleid	38
2.3.	Groen en milieu	39
2.3.1.	Groen verzacht extremen	39
2.3.2.	Groen zuivert de buitenlucht	39
2.3.3.	... en de binnenlucht	40
2.3.4.	Groenbeheer en milieu	41
2.4.	Groen in de wereld	43
2.4.1.	Regenwoud op je bord	43
2.4.2.	Tropisch hardhout	44
2.4.3.	Biobrandstoffen, de controverse	44
2.4.4.	Is er wat mis met vis?	45
2.5.	Harmonieus de handen uit de mouwen	47
2.5.1.	Milieugerichte maatregelen	48
2.5.2.	Mensgerichte maatregelen	48
2.5.3.	Natuurgerichte maatregelen	49
2.5.4.	Dynamisch beheer	50
2.5.5.	Beheer gericht op diversiteit	50
2.5.6.	Duurzaam beheer	51

3

Sensibilisatie

3.1. Doelstelling en afbakening	55
3.2. De vijf groene kringen	55
3.3. Sensibilisatie... voor en door de werkgroep	56
3.3.1. Coördineer	56
3.3.2. Maak afspraken	57
3.3.3. Communiceer de boodschap	57
3.3.4. Zorg voor continuïteit	58
3.4. Sensibilisatie... voor en door leerlingen en leerkrachten	59
3.4.1. Klas	60
3.4.2. Schoolgebouwen en speelplaats	62
3.4.3. Schoolomgeving	64
3.4.4. Groen in België	66
3.4.5. Groen in de wereld	67
3.4.6. Eindtermen, wat bereik je?	69
3.5. Sensibilisatie... voor en door de directie	71
3.6. Sensibilisatie... voor en door het onderhouds- en technisch personeel	71

4

Inventarisatie

4.1. Doelstelling en afbakening	75
4.2. Inventarisatie...voor en door de MOS-werkgroep	75
4.3. Inventarisatie... voor en door leerlingen en leerkrachten	76
4.3.1. Groenenquête	77
4.3.2. Groen in de wereld in cijfers	87
4.3.3. Eindtermen: wat bereik je?	85
4.4. Inventarisatie... voor en door de directie	87
4.5. Inventarisatie... voor en door het onderhouds- en technisch personeel	88

5

Maatregelen kiezen

5.1. Doelstelling en afbakening	91
5.2. Een plan voor de toekomst	91
5.2.1. Groenontwerp	91
5.2.2. Groenbeheer	92
5.3. Maatregelen kiezen...voor en door de MOS-werkgroep	93
5.4. Maatregelen kiezen...voor en door leerlingen en leerkrachten	95
5.4.1. Klas	95
5.4.2. Schoolgebouwen en speelplaats	96
5.4.3. Schoolomgeving en groen in België	99
5.4.4. Groen in de wereld	101
5.4.5. Eindtermen: wat bereik je?	101
5.5. Maatregelen kiezen... voor en door de directie	103
5.6. Maatregelen kiezen... voor en door het onderhouds- en technisch personeel	104

6

Maatregelen invoeren

- 6.1. Doelstelling en afbakening 107
- 6.2. Maatregelen invoeren... voor en door de MOS-werkgroep 107
- 6.3. Maatregelen invoeren... voor en door leerlingen en leerkrachten 108
  - 6.3.1. Kansen voor elke onderwijsvorm 108
  - 6.3.2. Het werk wordt nu zichtbaar 108
  - 6.3.3. Eindtermen: wat bereik je? 110
- 6.4. Maatregelen invoeren... voor en door de directie 112
- 6.5. Maatregelen invoeren... voor en door het onderhouds- en technisch personeel 113

7

Tussentijds meten en evalueren

- 7.1. Doelstelling en afbakening 117
- 7.2. Tussentijds meten... voor en door de MOS-werkgroep 117
- 7.3. Tussentijds meten... voor en door leerlingen en leerkrachten 118
  - 7.3.1. Meten, interpreteren en communiceren 118
  - 7.3.2. Eindtermen: wat bereik je? 118
- 7.4. Tussentijds meten... voor en door de directie 122
- 7.5. Tussentijds meten... voor en door het onderhouds- en technisch personeel 122

8

Beoordeling en terugkoppeling

- VERKLARENDE WOORDENLIJST 131
- COLOFON 132